

Účtovná trieda 3

Zúčtovacie vzťahy

Na účtoch účtovnej triedy 3 Zúčtovacie vzťahy sa nachádzajú účty aktív aj účty pasív. Je to najrozsiahlejšia trieda, na ktorej sa účtuje o rôznych typoch pohľadávok a záväzkov podnikateľskej jednotky voči okolitým subjektom, ktoré vstupujú do kolobehu majetku a jeho zdrojov v podniku. Podľa charakteru môžeme zúčtovacie vzťahy rozdeliť na:

- 1) záväzky a pohľadávky z obchodného styku,
- 2) zúčtovacie vzťahy so zamestnancami, inštitúciami sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia,
- 3) zúčtovacie vzťahy vyplývajúce z daní a dotácií,
- 4) zúčtovacie vzťahy voči spoločníkom a združeniu,
- 5) finančné záväzky,
- 6) ostatné druhy zúčtovacích vzťahov.

V tejto triede sa účtuje aj o vzťahoch medzi účtovnými obdobiami na účtoch účtovnej skupiny 38 – Prechodné účty aktív a pasív.

Z časového hľadiska sa zúčtovacie vzťahy delia na krátkodobé – splatnosť do jedného roka, a dlhodobé – splatnosť dlhšia ako jeden rok. Pohľadávky, o ktorých sa účtuje v triede 3 sa v súvahe vykazujú podľa *zostatkovej splatnosti*. Ak sa splatnosť pohľadávky, ktorá bola pri jej vzniku dlhodobá, ukončí v nasledujúcom účtovnom období, vykáže sa v súvahe ako krátkodobá. Podobná je situácia pri vykazovaní záväzkov. rozdiel je v tom, že na účtoch triedy 3 sa účtuje iba o krátkodobých záväzkoch (dlhodobé sú na účtoch účtovnej triedy 4). Ak splatnosť pôvodne dlhodobého záväzku je kratšia ako jeden rok, tento záväzok sa v súvahe vykáže ako krátkodobý, ale nepreúčtuje sa na účty triedy 3.

Pri účtovaní a vykazovaní pohľadávok a záväzkov je dôležité dodržiavať **zásadu zákazu kompenzácie** (t.j. zákazu vzájomného vyrovnávania). Znamená to, že ak v podniku vznikne pohľadávka, musí sa zaúčtovať ako pohľadávka. Keď následne v tej istej súvislosti vznikne záväzok, musí sa zaúčtovať ako záväzok, nie ako zníženie pohľadávky.

Pohľadávky pri ich vzniku a záväzky sa oceňujú ich nominálnymi hodnotami, t.j. cenami, na ktoré znejú. Postúpené pohľadávky a pohľadávky nadobudnuté do základného imania sa oceňujú cenou obstarania.

Zúčtovacie vzťahy z obchodného styku

Zúčtovacími vzťahmi z obchodného styku rozumieme pohľadávky a záväzky, ktoré sa týkajú odberateľských a dodávateľských vzťahov medzi jednotlivými podnikateľskými subjektami. Účtuje sa o nich na účtoch účtovnej skupiny 31 a 32:

31 – Pohľadávky - aktíva

- 311 – Odberatelia
- 312 – Zmenky na inkaso
- 313 – Pohľadávky za eskontované cenné papiere
- 314 – Poskytnuté prevádzkové preddavky
- 315 – Ostatné pohľadávky

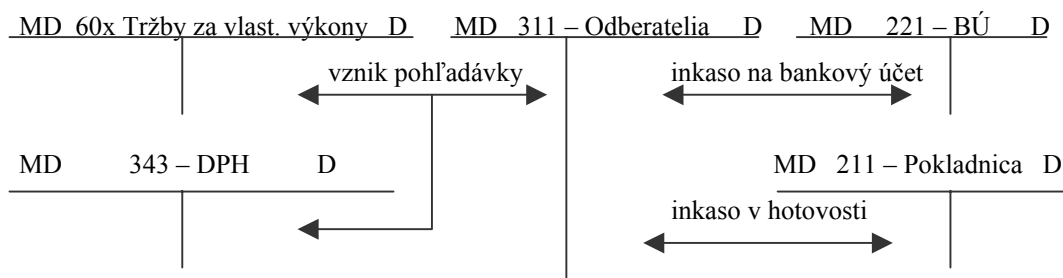
32 – Záväzky - pasíva

- 321 – Dodávatelia
- 322 – Zmenky na úhradu
-
- 324 – Prijaté preddavky
- 325 – Ostatné záväzky
- 326 – Záväzky voči klientom
- 327 – Záväzky voči trhom

Vidíme, že tu existujú párové skupiny účtov (okrem 313, 326, 327), na ktorých sa na jednej strane účtujú pohľadávky a na druhej strane záväzok.

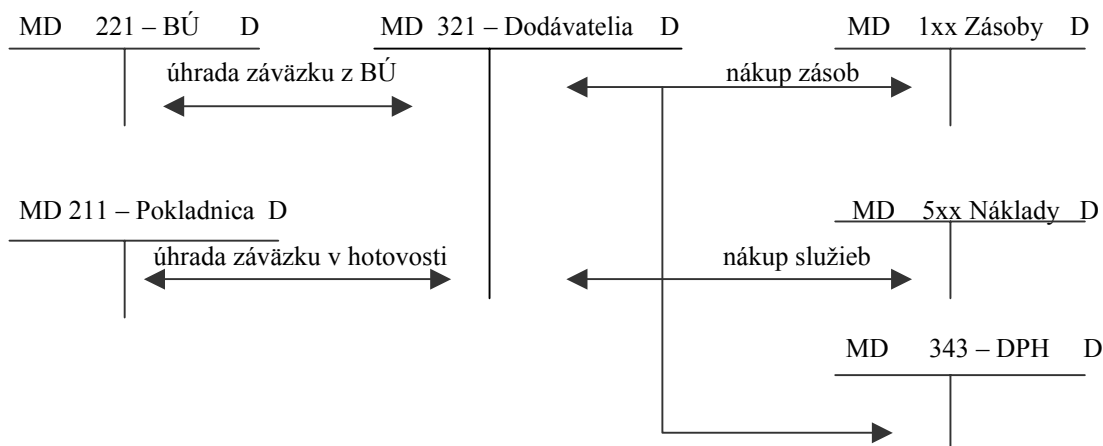
Pohľadávka voči odberateľovi predstavuje právo (nárok) požadovať od dlžníka plnenie jeho záväzku. Vznikajú v súvislosti s realizáciou výkonov účtovnej jednotky – predaj tovaru, výrobkov, služieb. Zanikajú zväčša inkasom od odberateľa. Účtujeme na aktívnom účte 311 – odberatelia.

Obr. 1 Účtovanie na účte 311 – Odberatelia

Záväzok voči dodávateľovi predstavuje povinnosť účtovnej jednotky (dlžníka) uskutočniť plnenie svojho záväzku voči veriteľovi. Vznikajú v súvislosti s nákupom materiálu, tovaru, energie, služieb, investičného majetku a iných dodávok. Účtujeme na pasívnom účte 321 – dodávatelia.

Obr. 2 Účtovanie na účte 321 – Dodávatelia

Majiteľ pohľadávky nemusí vždy čakať do jej splatnosti, ale za určitých podmienok môže túto pohľadávku *postúpiť*, teda predať inému subjektu. V takom prípade si pôvodný veriteľ zaúčtuje najskôr odpis takejto pohľadávky v nominálnej hodnote 546 – odpis pohľadávky / 311- Odberatelia a následne výnos z predaja pohľadávky v predajnej cene 315 Ostatné pohľadávky / 646 – Výnos z odpísaných pohľadávok.

Inkaso pohľadávok alebo úhrada záväzku je najčastejšou, ale zďaleka nie jedinou možnosťou zániku pohľadávok a záväzkov. Medzi ďalšie spôsoby patrí:

- úhrada zmenkou,
- úhrada z poskytnutého úveru,
- emitovaním dlhopisov a iné.

Zmenka je cenný papier, v ktorom sa dlžník bezpodmienečne zaväzuje v stanovenej lehote zaplatiť majiteľovi zmenky jej nominálnu hodnotu. V týchto vzťahoch vystupujú zmenky ako platobný prostriedok. Okrem triedy 3 sa o zmenkách účtuje aj v triede 0 – Investičný majetok, ak sú investičným majetkom alebo v triede 2, ak sú krátkodobým finančným majetkom.

Ak sa odberateľ s dodávateľom dohodli na úhrade záväzkov a inkase pohľadávok zmenkou, tak sa ich vzťah mení z obchodného na zmenkový. Odberateľ vystavuje zmenku v nominálnej hodnote, ktorá je súčtom výšky pohľadávky a úroku (diskontu), ktorý musí zaplatiť dodávateľovi, resp. zmenkovému veriteľovi. Účtuje o nej ako 322 - Zmenka na úhradu. Naopak dodávateľ prijme zmenku a bude o nej účtovať na účte 312 – Zmenka na inkaso.

Obr. 3 Účtovanie o zmenke u odberateľa a dodávateľa

	Text	Účtovanie u odberateľa		Účtovanie u dodávateľa	
		MD	D	MD	D
1)	Faktúra (vydal dodávateľ, odberateľ prijal)				
	a) cena dodávky - napr. Tovar	131			604
	b) DPH	343			343
	a) celková suma		321	311	
2)	Úhrada faktúry zmenkou				
	a) suma faktúry	321			311
	b) úrok	562			662
	c) nominálna hodnota zmenky		322	312	
3)	Úhrada (inkaso) zmenky v deň splatnosti z BÚ	322	221	221	312

Pri obchodno-dodávateľských vzťahoch u neznámych partnerov alebo pri veľkých dodávkach je zvykom platiť časť dodávky vopred – platiť preddavok. Na účtoch účtovnej triedy 3 sa účtuje o prevádzkových preddavkoch, teda takých, ktoré sa týkajú prevádzkovej činnosti podniku, napríklad nákup materiálu, tovaru, služieb.

O poskytnutých prevádzkových preddavkoch sa účtuje na účte **314 – Poskytnuté prevádzkové preddavky** a o prijatých prevádzkových preddavkoch (len krátkodobých) na účte **324 – Prijaté prevádzkové preddavky**.

Ak účtovná jednotka poskytne preddavok svojmu dodávateľovi, považuje sa to za dočasný druh pohľadávky voči dodávateľovi až do termínu splnenia dodávky. Poskytnuté preddavky sa účtujú na stranu Má Dať účtu 314 – Poskytnuté prevádzkové preddavky. Po splnení sa preddavky zúčtujú spôsobom 321/314, čím sa zníži záväzok voči dodávateľovi o poskytnutý preddavok. Účtovná jednotka dodávateľovi uhradí len rozdiel medzi poskytnutým preddavkom a faktúrovanou sumou.

Ak účtovná jednotka prijme od odberateľa preddavok, tak to považuje za určitý záväzok voči nemu až do doby plnenia dodávky. Prijaté preddavky sa účtujú na strane Dal účtu 324 – Prijaté prevádzkové preddavky, ak ide o krátkodobé preddavky. Pri dlhodobých preddavkoch je to účet 475 – Dlhodobé prijaté preddavky. Po splnení dodávky sa zúčtujú spôsobom 324/311, čím o prijatý preddavok znížime pohľadávku voči odberateľovi.

Obr. 4 Účtovanie o prevádzkových preddavkoch

	Text	Účtovanie u odberateľa		Účtovanie u dodávateľa	
		MD	D	MD	D
1)	Odberateľ poskytol preddavok 5 000 Sk	314	221	221	324
2)	Faktúra od dodávateľa za plnenie				
	a) cena dodávky - napr. Tovar 10 000 Sk	131			604
	b) DPH 2 300 Sk	343			343
	a) celková suma 12 300 Sk		321	311	
3)	Zúčtovanie preddavku 5 000 Sk	321	314	324	311
4)	Úhrada zvyšnej sumy 7 300 Sk z BÚ	321	221	221	311

Zúčtovanie so zamestnancami a inštitúciami

Zúčtovacie vzťahy so zamestnancami, inštitúciami sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia sú samostatnou a veľmi dôležitou oblasťou účtovníctva v každom podniku. O týchto vzťahoch sa účtuje na účtoch účtovnej skupiny **33 – Zúčtovanie so zamestnancami a inštitúciami**, ktorá obsahuje účty:

- 331 – Zamestnanci,
- 333 – Ostatné záväzky voči zamestnancom,
- 335 – Pohľadávky voči zamestnancom,
- 336 – Zúčtovanie s inštitúciami sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia .

Väčšina zúčtovacích vzťahov z účtovnej skupiny 33 sa účtuje súvzťažne na nákladové účty účtovnej skupiny **52 – Osobné náklady**, ktorá obsahuje účty:

- 521 – Mzdové náklady,
- 522 – Príjmy spoločníkov a členov družstva zo závislej činnosti,
- 523 – Odmeny členom orgánov spoločnosti a družstva,
- 524 – Zákonné sociálne poistenie,
- 525 – Ostatné sociálne poistenie,
- 526 – Sociálne náklady individuálneho podnikateľa,
- 527 – Zákonné sociálne náklady,
- 528 – Ostatné sociálne náklady.

Účet **331 – Zamestnanci** slúži na zúčtovanie záväzkov z pracovnoprávných vzťahov, t.j. zo závislej činnosti. Je účtom pasív.

Obr. 5 Účtovanie na účte 331 - Zamestnanci

		Účtovanie na účte 331 - Zamestnanci	
	Text	MD	D
1)	Predpis hrubých miezd, prémie, odmien	521	331
2)	Preddavok na daň z príjmov	331	342
3)	Zúčtovanie s inšt. sociálneho zabezpečenia - príspevok zamestnancov	131	336

Každý zamestnanec je povinný prispievať na zdravotné, nemocenské a dôchodkové poistenie a tiež prispievať na poistenie v nezamestnanosti v celkovej výške 12,8%. Zároveň zamestnávateľ prispieva na ten istý účel vo výške 38% z úhrnu vymeriavacích základov jeho zamestnancov. Horný limit na výpočet odvodov do zdravotnej a sociálnej poisťovne je v súčasnosti 32 000 Sk a pre odvody úradu práce 24 000 Sk.

Obr. 6 Poistné platby do inštitúcií z hrubej mzdy

	Zdravotné poisťovne	Sociálna poisťovňa		Úrad práce	Spolu
		nemocenské poistenie	dôchodkové poistenie		
zamestnanec	4,0%	1,4%	6,4%	1,0%	12,8%
zamestnávateľ	10,0%	3,4%	21,6%	3,0%	38,0%
Spolu	14,0%	4,8%	28,0%	4,0%	50,8%

336 – Zúčtovanie s inštitúciami sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia. Na strane dal tohto účtu sa účtuje záväzok voči príslušným organizáciám.

V prípade nárokov zamestnancov, spoločníkov na dávky sociálneho zabezpečenia (nemocenské, prídavky na deti) sa účtuje na strane Má Dať tohto účtu. Do inštitúcií sa odvádza iba rozdiel medzi odvodmi a nárokmi voči inštitúciám. Tento účet môže mať teda charakter aktívneho aj pasívneho účtu podľa typu zostatku a v súvahe sa vykazuje podľa typu zostatku. Je nutné viesť k nemu analytickú evidenciu podľa druhu poisťovní.

Obr. 7 Účtovanie na účte 336 - Zúčtovanie s inštitúciami sociálneho zabezpečenia a zdravotného poistenia

		336 - Zúčtovanie s inštitúciami ...	
	Text	MD	D
1)	Zrážky z miezd zamestnancov	331	336
2)	Nárok na sociálne dávky	336	331
3)	Závazky podniku zo zákona - sociálne poistenie	524	336
4)	Sociálne poistenie individuálneho podnikateľa	526	336

Na účte 331 sa neúčtuje o zamestnancoch, ktorí sú súčasne spoločníkmi (s.r.o.) alebo členmi družstva. Pre účtovanie o takýchto zamestnancoch je analogický účet **366 – Závazky voči spoločníkom a členom družstva zo závislej činnosti**. Súvzťažným účtom analogickým k 521 je účet **522 – Príjmy spoločníkov a členov družstva zo závislej činnosti**.

Účtovanie daní a dotácií

O daniach a dotáciách sa účtuje na účtoch účtovnej skupiny **34 – Zúčtovanie daní a dotácií**. **Daň** predstavuje povinnú, zákonom určenú platbu, ktorú odvádza právnická alebo fyzická osoba do štátneho rozpočtu.

Súčasná štruktúra daní je u nás nasledovná:

Priame dane

- dane z príjmov
 - ◆ daň z príjmov fyzických osôb
 - ◆ daň z príjmov právnických osôb
- daň z nehnuteľností
 - ◆ daň z pozemkov
 - ◆ daň zo stavieb
 - ◆ daň z bytov
- - daň z dedičstva, darovania, prevodu a prechodu nehnuteľností
- - cestná daň

Nepriame dane

- daň z pridanej hodnoty
- spotrebné dane – z vína, piva, liehu, tabaku a tabakových výrobkov, uhľovodíkových palív a mazív.

O daniach a poplatkoch sa účtuje na týchto účtoch:

- 341 – Daň z príjmov,
- 342 – Ostatné priame dane,
- 343 – Daň z pridanej hodnoty,
- 345 – Ostatné dane a poplatky,

O odloženej daňovej povinnosti sa účtuje na účte 371 – Odložená daňová pohľadávka a záväzok.

Pri účtovaní daní a poplatkov platí výnimka zo zákazu kompenzácie a môžu mať premenlivý zostatok, na základe ktorého sa v súvahe vykazujú v aktívach alebo v pasívach.

Daň z príjmov účtovnej jednotky bez ohľadu na to, či ide o právnickú alebo fyzickú osobu sa účtuje na účte **341 – Daň z príjmov**. Daň z príjmov je náklad, ktorý ovplyvňuje hospodársky výsledok po zdanení. Vyčísľuje sa mimo sústavy účtovníctva, podklady na jej výpočet však zabezpečuje účtovníctvo.

Súvzťažné nákladové účty k daňovej povinnosti sú:

- 591 – Daň z príjmov z bežnej činnosti - splatná,
- 592 – Daň z príjmov z bežnej činnosti - odložená,
- 593 – Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti - splatná,
- 594 – Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti - odložená,
- 595 – Dodatočné odvody dane z príjmov.

Z uvedeného vyplýva, že sa v účtovníctve účtuje samostatne o dani z príjmov z bežnej činnosti a samostatne o dani z príjmov z mimoriadnej činnosti. V prípade, že bol v jednej činnosti dosiahnutý zisk a v druhej strata, pričom za účtovnú jednotku ako celok bol vytvorený zisk, účtuje sa v tej činnosti, kde bol dosiahnutý zisk **kladná daňová povinnosť** a v časti, kde bola dosiahnutá strata **záporná daňová povinnosť**. Záporná daňová povinnosť predstavuje zníženie záväzku zo splatnej dane z príjmov. Preddavky na daň z príjmov sa účtujú na stranu Má dať účtu 341 a celoročný záväzok zo splatnej dane sa zúčtuje na stranu Dal tohoto účtu. Ak preddavky prevýšili splatnú daň, tak vzniká pohľadávka voči správcovi dane a tento účet má aktívny charakter, v opačnom prípade nám vzniká záväzok voči správcovi dane a účet má pasívny charakter.

Obr. 8 Účtovanie na účte 341 – Daň z príjmov

	Text	MD	D
1)	Úhrada mesačných preddavkov na daň z príjmov	341	221
2)	Záväzok dane z príjmov z bežnej činnosti (kladná)	591	341
3)	Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti (záporná)	341	593

Daňová povinnosť odložená vzniká v prípade, že sa odpisy stálych aktív účtovnej jednotky odlišujú od odpisov podľa daňových predpisov. Výška odloženej daňovej povinnosti sa zistí ako súčin rozdielu daňových a účtovných odpisov a sadzby dane z príjmov, ktorá je stanovená na nasledujúce obdobie.

Obr. 9 Účtovanie na účte 371 – Odložená daňová pohľadávka a záväzok

	Text	MD	D
1)	Odložený daňový záväzok z bežnej činnosti (vzniká, ak je daňový odpis vyšší ako účtovný)	592	371
2)	Odložená daňová pohľadávka z bežnej činnosti (vzniká, ak je daňový odpis nižší ako účtovný)	371	592
	analogicky z mimoriadnej činnosti		

Na účte **324 – Ostatné priame dane** sa účtuje o daniach, ktoré podnik ako platiteľ dane platí za zamestnancov a spoločníkov (daňovník). Podnik túto daň vyberá od zamestnancov zrážkami zo mzdy a uhrádza ju správcovi dane.

Obr. 10 Sadzby dane z príjmov zo závislej činnosti a fyzických osôb (platia do konca roka 2001)

Ročná daň zo základu dane zaokrúhleného na celé stovky Sk nadol sa vypočíta

základ dane		sadzba dane	
od Sk	do Sk	fixná časť	variabilná časť
	90.000		12%
90.000	150.000	10.800 Sk	+ 20% zo základu presah. 90.000 Sk
150.000	240.000	22.800 Sk	+ 25% zo základu presah. 150.000 Sk
240.000	396.000	45.300 Sk	+ 30% zo základu presah. 240.000 Sk
396.000	564.000	92.100 Sk	+ 35% zo základu presah. 396.000 Sk
564.000	1.128.000	150.900 Sk	+ 40% zo základu presah. 564.000 Sk
1.128.000	a viac	376.500 Sk	+ 42% zo základu presah. 1.128.000 Sk

Obr. 11 Účtovanie na účte 342 –Ostatné priame dane

		342 –Ostatné priame dane	
	Text	MD	D
1)	Preddavok na daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti (zamestnanci)- záväzok voči daňovému úradu	331	342
2)	Preddavok na daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti (spoločníci, členovia družstva)- záväzok voči daňovému úradu	366	342
3)	Ročné zúčtovanie dane z príjmov – zamestnanci		
	a) ak boli zrážky počas roka vyššie ako ročný záväzok - preplatok dane	342	331
	b) ak boli zrážky počas roka nižšie ako ročný záväzok - nedoplatok dane	331	342
4)	Ročné zúčtovanie dane z príjmov – spoločníci		
	a) ak boli zrážky počas roka vyššie ako ročný záväzok - preplatok dane	342	366
	b) ak boli zrážky počas roka nižšie ako ročný záväzok - nedoplatok dane	366	342

O ostatných druhoch priamych daní a o spotrebných daniach sa účtuje na účte **345 - Ostatné dane a poplatky**.

Posledným druhom nepriamej dane je DPH, ktorá sa účtuje na účte **343 – Daň z pridanej hodnoty**. Je to najvýznamnejšia nepriama daň, ktorú vždy zaplatí konečný spotrebiteľ v cene nákupu. Platiteľ dane si môže od svojej daňovej povinnosti odpočítať tú hodnotu, ktorú zaplatil svojím dodávateľom (**daň na vstupe**) a odvádza do štátneho rozpočtu len tú časť, ktorá pripadá na ním pridanú hodnotu, t.j. DPH ktorá pripadá na rozdiel medzi cenou (materiálu, tovaru, služieb) pri vstupe a cenou pri výstupe (výrobkov, tovarov, služieb) z účtovnej jednotky. **Daňou na výstupe** je daň, ktorú platiteľ dane uplatnil ako súčasť ceny za svoje zdaniteľné plnenia, teda tá, ktorú účtoval svojim odberateľom.

Obr. 12 Účtovanie na účte 342 – Daň z pridanej hodnoty

	Text	MD	D
1)	Došlá faktúra za nákup materiálu		
	a) cena materiálu 1 000 Sk	111	
	b) DPH na vstupe 230 Sk	343	
	c) fakturovaná suma 1 230 Sk		321
2)	Vystavená faktúra za predané výrobky		
	a) cena výrobkov 2 500 Sk		601
	b) DPH na výstupe 575 Sk		343
	c) fakturovaná suma 3 025 Sk	311	
3)	Úhrada DPH daňovému úradu 345 Sk z BÚ	343	221

Ak daň na vstupe prevýši daň na výstupe vzniká **nadmerný odpočet**, ktorý predstavuje pohľadávku voči štátnemu rozpočtu.

Pohľadávky a záväzky voči spoločníkom a združeniu

Pohľadávky a záväzky voči spoločníkom a združeniu sa účtujú na účtoch dvoch tried, ktoré obsahujú párové účty – na jedných sa účtujú pohľadávky a na druhých záväzky.

35 – Pohľadávky voči spoločníkom a združeniu

351 – Pohľadávky voči podnikom v skupine

353 – Pohľadávky za upísané vlastné imanie

354 – Pohľadávky voči spoločníkom pri úhrade straty

355 – Ostatné pohľadávky voči spoločníkom

358 – Pohľadávky voči účastníkom združenia

36 – Záväzky voči spoločníkom a združeniu

361 – Záväzky voči podnikom v skupine

367 – Záväzky z upísaných nesplatených cenných papierov a vkladov

364 – Záväzky voči spoločníkom pri rozdeľovaní zisku

365 – Ostatné záväzky voči spoločníkom

368 – Záväzky voči účastníkom združenia

Na týchto účtoch sa účtuje o vzťahoch, ktoré nevyplývajú z obvyklých obchodných vzťahov. Na účtoch 351 a 361 sa účtuje o vzájomne poskytnutých a prijatých krátkodobých pôžičkách medzi podnikmi v skupine. Klasickým je príklad materskej a dcérskej spoločnosti. Účty 354 a 364 sú určené na účtovanie pri rozdeľovaní hospodárskeho výsledku. Pri účtovaní pohľadávok a záväzkov z upísaného vlastného imania sa používajú účty 353 resp. 367.

Z účtovnej skupiny **37 – Iné záväzky** si spomenieme ešte účet **375 – Pohľadávky z emitovaných dlhopisov**, na ktorom účtuje emitent krátkodobých alebo dlhodobých dlhopisov pohľadávky, ktoré vznikli emisiou týchto dlhopisov.

Obr. 13 Účtovanie pri emisii dlhopisov

	Text	MD	D
1)	Emisia dlhopisov, ktoré emitent ponúka na trh		
	a) krátkodobé dlhopisy	375	241
	b) dlhodobé dlhopisy	375	473
2)	Inkaso za predané dlhopisy (krátkodobé aj dlhodobé)	221	375
3)	Emitent uhradí dlhopisy v deň splatnosti z BÚ		
	a) úhrada krátkodobých dlhopisov	241	221
	a) úhrada dlhodobých dlhopisov	473	221

Zmena hodnoty zúčtovacích vzt'ahov

V priebehu účtovného obdobia môžu nastať skutočnosti, ktoré si vyžadujú zmeny v ocenení zúčtovacích vzt'ahov.

Pri **záväzkoch** môže nastať:

- ocenenie záväzkov sa zvýšilo,
- ocenenie záväzkov sa znížilo.

V prípade zníženie ocenenia záväzkov sa v súlade so zásadou opatrnosti nesmú tvoriť opravné položky. Ak k zníženiu došlo odpustením záväzku veriteľom, tak sa toto zníženie zaúčtuje ako mimoriadny výnos.

V prípade zvýšenia ocenenia záväzkov sa pôvodné ocenenie nemení a zvýšenie sa zaúčtuje ako nový záväzok, kde protistranou môže byť rezerva alebo dohadný účet pasívny a pod.

Pri **pohľadávkach** môžeme zistiť, že:

- ocenenie pohľadávok sa trvale znížilo,
- ocenenie pohľadávok sa prechodne znížilo,
- ocenenie pohľadávok sa zvýšilo.

Trvalé zníženie ocenenia nastáva, ak podnik z rôznych príčin upustí od jej vymáhania (napr. smrť dlžníka) alebo sa veriteľ dostal do konkurzu a likvidačný zostatok dlžníka nepostačuje na pokrytie pohľadávky. V takýchto prípadoch účtujeme:

Obr. 14 Účtovanie pri trvalom znížení hodnoty pohľadávky

Text	MD	D
1) Odpis pohľadávok pri trvalom upustení od jej vymáhania	546	Pohľadávka
2) Odpis stratovej (nevymožiteľnej) pohľadávky pri konkurze dlžníka	588	Pohľadávka

546 – Odpis pohľadávky

588 – Ostatné mimoriadne náklady

V prípade, že ide o prechodné zníženie hodnoty pohľadávky t.j. pri existencii rizika, že ich dlžník úplne alebo čiastočne nezaplatí, sa vytvárajú k pohľadávkam **opravné položky**. Opravné položky sa tvoria do nákladov (znižujú účtovný hospodársky výsledok) a umožňujú sledovanie pohľadávok v účtovníctve v pôvodnej výške, pričom riziko z nezaplatenia je zohľadnené v opravnej položke (Podobne ako je sledovaná hodnota stálych aktív, ktorá je korigovaná výškou oprávok). Ak pominie riziko z nezaplatenia, tak sa opravné položky rozpustia do výnosov. O opravných položkách k pohľadávkam sa účtuje na účte **391 – Opravná položka k pohľadávkam**.

Obr. 15 Účtovanie na účte 391 – Opravná položka k pohľadávkam

Text	MD	D
1) Tvorba (zvýšenie) opravnej položky k pohľadávkam		
a) z prevádzkovej činnosti	559	391
b) z finančnej činnosti	579	391
c) z mimoriadnej činnosti	589	391
2) Zrušenie (zníženie) opravnej položky k pohľadávkam		
a) z prevádzkovej činnosti	391	559
b) z finančnej činnosti	391	579
c) z mimoriadnej činnosti	391	589

559, 579, 589 – Tvorba opravných položiek

Účtovná trieda 3 – Zúčtovacie vzťahy

Príklad 1

č.op.		Suma SKK	MD	D
1.	Faktúra pre odberateľa A za tovar			
	a) tovar	5 000		604
	b) DPH	1 150		343
	c) fakturovaná suma	6 150	311	
2.	Preddavok poskytnutý dodávateľovi	10 000	314	221
3.	Faktúra od dodávateľa za služby			
	a) služby	15 000	510	
	b) DPH	3 450	343	
	c) fakturovaná suma	18 450		321
4.	Zúčtovanie poskytnutého preddavku	10 000	321	314
5.	Úhrada od odberateľa A	6 150	221	311
6.	Prijatý preddavok od odberateľa B	1 000	221	324
7.	Úhrada zvyšku faktúry dodávateľovi A po zúčtovaní preddavku	8 450	321	221
8.	Faktúra pre odberateľa B za výrobky			
	a) výrobky	3 000		601
	b) DPH	690		343
	c) fakturovaná suma	3 690	311	
9.	Zúčtovanie prijatého preddavku	1 000	324	311
10.	Úhrada zvyšku faktúry od odberateľa po zúčtovaní preddavku	2 690	221	311

311 - Odberatelia

1	6 150	5	6 150
8	3 690	9	1 000
		10	2 690
9 840		9 840	

321 - Dodávatelia

4	10 000	3	18 450
7	8 450		
18 450		18 450	

221 - Bankové účty

5	6 150	2	10 000
6	1 000	7	8 450
10	2 690		

343 - DPH

3	3 450	1	1 150
		8	690

324 - Prijaté preddavky

9	1 000	6	1 000
---	-------	---	-------

314 - Poskytnuté preddavky

2	10 000	4	10 000
---	--------	---	--------

604 - Tržby za tovar

		1	5 000
--	--	---	-------

510 - Služby

3	15 000		
---	--------	--	--

601 - Tržby za výrobky

		8	3 000
--	--	---	-------

Príklad 2

č.op.		Suma SKK	MD	D
1.	Predpis hrubých miezd	35 000	521	331
2.	Zúčtovanie odvodov do inštitúcií soc. zabezpečenia zrazených zamestnancom			
	a) Dôchodkové zabezpečenie 6,4% max. z 32 000 Sk	2 048		
	b) Nemocenské 1,4% max. z 32 000 Sk	448		
	c) Zdravotné poistenie 4% max. z 32 000 Sk	1 280		
	d) Fond zamestnanosti 1% max. z 24 000 Sk	240		
	e) spolu	4 016	331	336
3.	Predpis sociálneho poistenia zamestnancov hradeného zamestnávateľom			
	a) Dôchodkové zabezpečenie 21,6% max. z 32 000 Sk	6 912		
	b) Nemocenské 3,4% max. z 32 000 Sk	1 088		
	c) Zdravotné poistenie 10% max. z 32 000 Sk	3 200		
	d) Fond zamestnanosti 3% max. z 24 000 Sk	720		
	e) spolu	11 920	524	336
4.	Zúčtovanie preddavku na daň z príjmov zamestnancov			
	Hrubá mzda 35 000 Sk			
	nezdaniiteľná časť - 3 230 Sk			
	odvody do inštitúcií -4 016 Sk			
	základ dane 27 754 Sk			
	zaokrúhlene 27 800 Sk			
	tomu zodpovedá ročný základ dane 333 600 Sk a sadzba dane 45 300 Sk + 30% zo základu dane prevyšujúceho 240 000 Sk, teda 45 300 + 28 080 = 73 380, čo na mesiac predstavuje 6115 SK	6 115	331	342
5.	Úhrada netto miezd zamestnancom z BÚ	24 869	331	221
6.	Úhrada do zdravotných poisťovní	4 480	336	221
7.	Úhrada do fondu zamestnanosti	960	336	221
8.	Úhrada do sociálnej poisťovne	10 496	336	221
9.	Predpis náhrady na cestovné	1 000	512	333
10.	Predpis náhrady za ostatné služby	500	518	333
11.	Úhrada náhrady zamestnancovi z pokladne	1 500	333	211
12.	Poskytnutý preddavok z pokladne na pracovnú cestu	500	355	211
13.	Vyúčtovanie pracovnej cesty			
	a) skutočné náklady	400	512	
	b) zúčtovanie zostatku preddavku	100	211	
	c) spolu	500		355

331 - Zamestnanci

2	4 016	1	35 000
4	6 115		
5	24 869		
35 000		35 000	

333 - Ostatné záväzky voči zamestnancom

11	1 500	9	1 000
		10	500
1 500		1 500	

335 - Ostatné pohľadávky voči zamestnancom

12	500	13	400
		13	100
500		500	

336 - Zúčtovanie s inštitúciami sociálneho

6	4 480	2	4 016
7	960	3	11 920
8	10 496		
15 936		15 936	

521 - Mzdové náklady

1	35 000		
---	--------	--	--

524 - Záonné sociálne poistenie

3	11 920		
---	--------	--	--

342 - Ostatné priame dane

		4	6 115
--	--	---	-------

221 - Bankové účty

		5	34 869
		6	4 480
		7	960
		8	10 496

512 - Cestovné

		9	1 000
		13	400

518 - Ostatné služby

10	500		
----	-----	--	--

211 - Pokladňa

13	100	11	1 500
		12	500

Príklad 3

č.op.		Suma SKK	MD	D
1.	Úhrada preddavkov na daň z príjmu z BU	11 000	341	221
2.	Predpis preddavkov na daň z príjmu zo závislej činnosti - zamestnanci	5 000	331	342
3.	Úhrada preddavkov na daň z príjmu zo závislej činnosti	5 000	342	221
4.	Faktúra od dodávateľa A za tovar			
	a) tovar	15 000	131	
	b) DPH	3 450	343	
	c) fakturovaná suma	18 450		221
5.	Faktúra pre odberateľa za výrobky			
	a) výrobky	21 000		601
	b) DPH	4 830		343
	c) fakturovaná suma	25 830	311	
6.	Úhrada preddavkov na DPH	16 000	343	221
7.	Faktúra od zahraničného dodávateľa B za tovar bez DPH	40 000	131	321
8.	Predpis cla a DPH za dovezený tovar			
	a) DPH	2 000	343	
	b) clo	8 000	131	
	c) spolu	10 000		379
9.	Výpis z bankového účtu			
	a) úhrada od odberateľa	25 830	221	311
	b) úhrada dodávateľovi A	18 450	321	221
	c) úhrada dodávateľovi B	40 000	321	221
	d) úhrada colnému úradu	10 000	379	221
10.	Zúčtovanie dotácie od štátneho fondu	100 000	221	346
11.	Zúčtovanie dotácie od iného subjektu	50 000	221	347
12.	Zúčtovanie skutočne vypočítanej dane z príjmov	33 000	591	341
13.	V nasledujúcom roku úhrada rozdielu medzi preddavkami dane a skutočne vypočítanou daňou	22 000	341	221

311 - Odberatelia

5	25 830	9	25 830

321 - Dodávatelia

9	18 450	4	18 450
9	40 000	7	40 000
58 450		58 450	

343 - DPH

4	3 450	5	4 830
6	16 000		
8	2 000		

341 - Daň z príjmu

1	11 000	12	33 000
13	22 000		
33 000		33 000	

342 - Ostatné priame dane

3	5 000	2	5 000

346, 347 - Dotácie

		10	100 000
		11	50 000

379 - Ostatné záväzky

9	10 000	8	10 000

131 - Obstaranie tovaru

4	15 000		
7	40 000		
8	8 000		

591 - Daň z príjmov - bežná činnosť - splatná

12	33 000		
----	--------	--	--

331 - Zamestnanci

2	5 000		
---	-------	--	--

601 - Tržby za výrobky

		5	21 000
--	--	---	--------

221 - Bankové účty

9	25 830	1	11 000
10	100 000	3	5 000
11	50 000	6	16 000
		9	18 450
		9	40 000
		9	10 000
		13	22 000